Sandro Botticelli Alegoria wiosnyWiosna

Primavera, ok. 1477–1482 · tempera, deska, 203 × 314 cm ·

Gallerie degli Uffizi, Florencja

Jedno z najbardziej tajemniczych dzieł w historii sztuki zachodniej — od wieków zachwyca i intryguje widzów odwiedzających Galerię Uffizi.

Sandro Botticelli — artysta i jego świat

Droga do mistrzostwa

Urodzony w 1445 roku, Botticelli już w 1470 prowadził własny warsztat. Ojciec posłał go najpierw do złotnika, a następnie do pracowni Fra Filippo Lippiego.

Pod dachem Medyceuszy

Lukrecja Medici zaprosiła Botticellego do Palazzo Medici, gdzie był traktowany jak członek rodziny. Latem podróżował z rodziną do Cafaggiolo, a w Careggi uczestniczył w Platońskiej Akademii Florenckiej — poznając filozofię Ficina i mitologię według Poliziana. Wszystko to przenikało do jego sztuki.

Geneza i historia obrazu

Datowanie

Historycy datują *Wiosnę* na lata **1477–1482**, choć dokładna data pozostaje niepewna — podobnie jak w przypadku *Narodzin Wenus*.

Zleceniodawca

Rejestr z 1499 roku (odkryty w 1975) wskazuje, że obraz należał do **Lorenza i Giovanniego di Pierfrancesco**. Znawcy twierdzą, że powstał dla willi di Castello na prośbę Lorenza de' Medici.

Pierwotne miejsce

Dzieło miało wisieć nad *lettuccio* — drewnianą ławą z szerokim oparciem, pierwowzorem sofy. Stąd podłużny format i wklęsła perspektywa służąca ukazaniu postaci na łące.

Nazwa

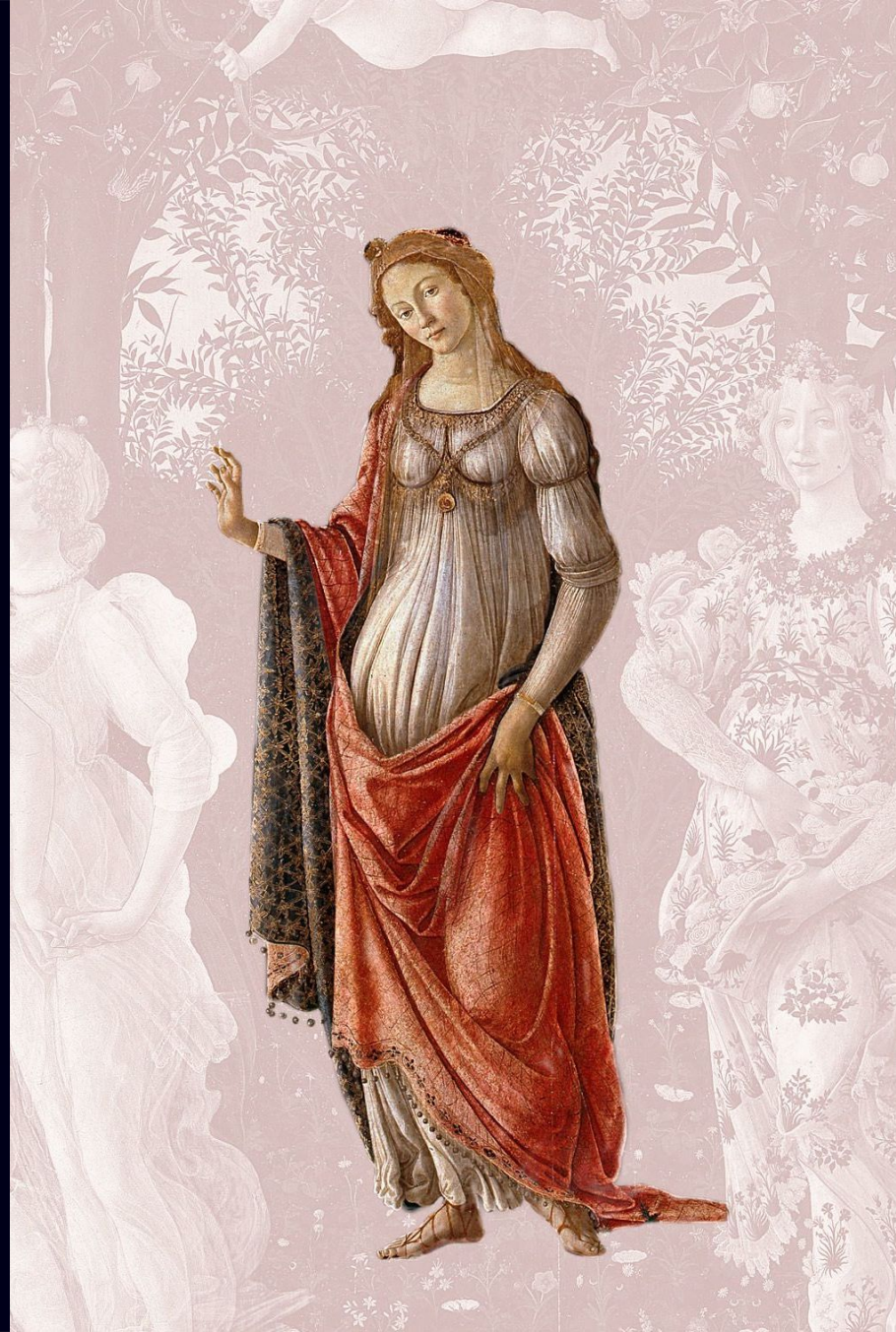
Tytułu nie nadał malarz, lecz włoski historiograf **Giorgio Vasari**, który opisywał twórczość włoskich artystów.

W rolach głównych — Wenus i jej dwór

Botticelli ukazał bohaterów na tle **gaju pomarańczowego** — symbolu rodu Medyceuszy. Każda z dziewięciu postaci ma pierwowzór w mitologii greckiej i rzymskiej. Artysta nie przekroczył liczby dziewięciu postaci, uznawanej wówczas za graniczną dla dobrego obrazu.

Wenus

Bogini miłości w centrum, otoczona łukiem z mirtu. Jej gest błogosławiącej ręki przywodzi na myśl wizerunki Marii.

Nad postacią **Wenus** unosi się jej syn **Kupidyn** . Z zawiązanymi oczami strzela z łuku w kierunku trzech **tańczących Gracji .**

Zefir, Chloris i Flora — przemiana wiosny

Po prawej stronie Wenus Botticelli ukazał dramatyczną grupę trzech postaci. **Zefir** — bóg zachodniego wiatru — obejmuje nimfę **Chloris**, która przemienia się w odzianą w kwiecistą suknię **Florę (2)**.

Według mitu (zaczerpniętego z *Metamorfoz* Owidiusza) Chloris została zniewolona przez Zefira w ogrodzie Hesperyd, lecz wzięła z nim ślub i odtąd cieszyli się wieczną wiosną. Na obrazie z ust Chloris wydobywają się kwiaty ozdabiające Florę.

Choć Botticelli ukazał Zefira jako postać negatywną, w świecie antycznym był on pozytywnym bohaterem — według Angela Poliziano jedynym wiatrem mogącym wchodzić do ogrodu Wenus.

Trzy Gracje — Czystość, Piękno i Rozkosz

Castitas — Czystość

Środkowa Gracja, w którą Kupidyn zaraz trafi strzałą. Wpatruje się w Merkurego.

Pulchritudo — Piękno

Stoi po prawej, ozdobiona perłami.

Voluptas — Rozkosz

Po lewej, z dużą broszką na piersi.

Castitas, która zaraz zostanie ugodzona strzałą, wpatruje się w **Merkurego** . Rzymski bóg handlu i zysku, posłaniec bogów, był synem Mai, na której cześć nazwano piąty miesiąc roku. Na obrazie Merkury odgania kaduceuszem chmury, dla których nie ma miejsca w pięknym ogrodzie Wenus.

Interpretacje — co kryje „Primavera"?

Religijna

Wenus w centrum, z gestem błogosławiącej ręki, utożsamiana z Marią. Merkury przypomina świętego Sebastiana.

Mitologiczna

Królestwo Wenus wysławiane przez poetów kręgu Medyceuszy. Władza dobra nad złem jako neoplatońska utopia humanistyczna (Angela Poliziano).

Polityczna

Alegoria udanych rządów **Lorenza de' Medici** — polityka, biznesmena i mecenasa renesansu.

Dzieło z romansem w tle?

Giuliano i Simonetta

Jedna z interpretacji (forsowana przez Aby Warburga w doktoracie z 1893 roku) sugeruje, że Botticelli ukrył w obrazie historię niespełnionej miłości **Giuliana de' Medici** (Merkury) i jego przedwcześnie zmarłej kochanki **Simonetty Vespucci** (Wenus).

Simonetta — uważana za największą piękność Florencji, żona Marca Vespucciego (kuzyna Ameriga) — zmarła mając zaledwie ok. 22 lat, **26 kwietnia 1476**. Giuliano został zasztyletowany w kościele dokładnie dwa lata później, **26 kwietnia 1478**, przez wrogów Medyceuszy — rodzinę Pazzich.

Czy *Primavera* to hołd dla zakochanej pary? A może — jak twierdzi Gombrich — podarunek ślubny dla Lorenza di Pierfrancesco de' Medici? Tego się już chyba nie dowiemy.

Leksykon roślin — botaniczny skarb

„Wiosnę" uznaje się za niezwykły zbiór ilustracji botanicznych: Botticelli przedstawił ok. **500 zidentyfikowanych roślin**, niemal **190 różnych kwiatów**, z czego **130 gatunków** rozpoznano z imienia.

🍊 Pomarańcza

Godło heraldyczne rodziny Medici.

🌼 Stokrotka

Symbol miłości — „kocha, nie kocha".

💜 Fiołek

Święty kwiat Wenus, kwitnie w maju.

💙 Niezapominajka

Symbol wiecznej miłości i pamięci.

🌸 Irys

Element godła Florencji i tarczy Medici.

🌹 Róża

Symbol wiosny, miłości i czystości.

🌿 Mirt

Krzew Wenus — płodność i wierność.

🌺 Hiacynt

Symbol związku małżeńskiego.

Fascynacja trwająca wieki

Ta niezwykła dbałość o detale, umiejętne odtworzenie piękna przyrody, elegancja i poetyckość ukazanych postaci, a także niejednoznaczna wymowa sprawiają, że dzieło Botticellego fascynuje i zadziwia nieprzerwanie od kilku wieków.

~500

Roślin

zidentyfikowanych na obrazie

190

Gatunków kwiatów

niemal 190 różnych kwiatów

9

Postaci

maksimum według ówczesnych traktatów

1482

Rok powstania

datowanie ok. 1477–1482